

EL LLENGUATGE

Un forn de pa

Que un forn de pa vulgui dir, precisament, «un forn destinat a fer o coure pa» i no «un forn fet o construït amb pa», no acaba d'esser ben entès o acceptat per tothom, malgrat l'ús tradicional. Aquesta frase i de moltes més d'anàlogues i malgrat encara, que la seva justificació ha estat repetidament divulgada i comentada: qui no s'està d'improvar la correcció de frases o grups nominals com *un forn de pa* o *una cuina de gas*, qui, més raonablement, com ara darrerament un lector a la secció «Bústia» del nostre diari, es limita a manifestar els seus dubtes. Sembla convenient, per tant, de confirmar que l'expressió *forn de pa* és totalment correcta com a equivalent de *fleca*, talment com ho són les expressions anàlogues *forn de vidre* o *forn de calç*, que designen no els forns fets amb aquests materials, sinó aquells en què s'obtenen. I que seria totalment impropri, obeint a raonaments aparentment lògics però que no tenen en compte ni l'ús tradicional ni el que exposen les gramàtiques i els diccionaris, en definitiva, els fets reals de la llengua, de cercar d'altres denominacions analítiques i, per tant, teòricament més clares, però totalment artificioses i contràries al geni de la llengua, tal com s'esdevé, especialment, i dissortadament, amb denominacions de nova creació.

La preposició *de* exerceix, en un grup nominal com *forn de pa*, una funció determinativa. És la preposició per excel·lència per a determinar un nom —en aquest cas *forn*— per mitjà d'un altre nom —*pa*, o bé *calç*, *vidre*, etc. I, secundàriament, indica un tipus de relació entre els dos noms que pot ésser molt variat. Segons el Diccionari Fabra, que il·lustra

aquest ús amb una llarga rastellera d'exemples, aquesta relació pot ésser, ultra la matèria, que sembla que és l'única que alguns li volen reconèixer, l'origen, els elements, les parts (de què una cosa està feta o construïda), el contingut, la destinació, l'autor, l'espècie i, hi afegeix, «qualsevol tret que caracteritza la persona o cosa designada pel substantiu a què es refereixem». Es comprèn que els dubtes sorgeixen en els casos en què el nom determinatiu designa una matèria. Però exemples com *un got de vi*, *un plat de patates* (contingut), *una copa de xampany*, *una tassa de cafè* (contingut o destinació), *una màquina de vapor*, *un molí de vent* (mitjà), *un molí d'oli* (destinació), etc. haurien d'eliminar tots els dubtes.

Albert Jané